

עין משפט ונר מצוה

תה א ב מיי פיע מהל' שמיטה הלכה ב סמג עשין קמט: תו ג מיי פיי' שם הלכה ס:

תו ד מיי פיי' מהלכות מנהלות אסורות הל' ב סמג לאוין קנב טוש"ע י"ד סמן רג עקיף ב: תוח ה מיי' שם הלכה י סמג לאוין קמד טוש"ע י"ד סמן רד עקיף ח:

תב ו מיי' שם הלכה ח סמג לאוין קמה טוש"ע שם סמן רעו עקיף סט:

תו ז מיי' שם הלכה י סמג לאוין קמד טוש"ע י"ד סמן רד עקיף ח: תיא ח מיי' שם הלכ' יא טוש"ע שם עקיף ט י:

תיב ט מיי' שם הלכה יא יא יב ופ"ח מהל' כלאים הלכה די טוש"ע י"ד סי' רלו עקיף סט:

מוסף תוספות

- ↑ ורבין דתירמות ומעשרות לא הניגי אין כאן איסור טבל שאינו בא אלא מכחן. מוס' הראש'.
- ↑ וראית פני הבית. שלגיל' וביכורים בקריאת שם. מוס' הראש'.
- ↑ דהיינו בזמן שבת המקדש קיים וכל יושביה עליה כדכתיב בויוב לכל יושביה. ריטב"א. ד. ונפקע זכות הלווקח. שם. ה. ונפקע המלוה מכנסכי הלוה וחתור שעבודו ללוה. שם.

תוס' ר"י הזקן

תנן התם. בערלה פ"ג [מ"ט.]. החדש אסור. לאוכלי בכל מקום עד עבור זמן הקרבת העומר דהיינו ט"ו בניסן בדאיחא במנחות פרק ר' ישמעאל [טז. א.]. הבלות מרינה. מה שנהגו בני המדינה. סוריא. ארם צובא, וכבשה דוד, וכבוש יחיד לאו שמיה כבוש. ומתוך שהיא סמוכה לארץ ישראל מחמירים בה טפי מחור"ל. ויורד. בתוך הכרם ולוקח. מן העובר כוכבים מאותן שכבר נלקטו שספק הוא וספקא בחור"ל מותר כדלקמן. ומיירי שהכרם דואי ערלה, ומשום הכי בעינן שלא יראנו לוקט. ופי' ספק ערלה דרישא דמתניתין. כגון שיש לעובר כוכבים כרם של ערלה ומוכר חוצה לה פירות ולא ידוע אי משל כרם של ערלה הם או ממקום אחר בא דומיא דכרם גטוע ירק. ויורד ולוקט. יורד הישראל בכרם ולוקט העובר כוכבים מן הכלאים בידיו ובלבד שלא יטול הישראל בידיו. מסתברא דקסבר הא דתנן ערלה וכלאי הכרם אסורים דוקא בשל ישראל בדפרישנא, ומשום דלא לי ילקוט ביד, והכי מסתברא, דאלת"ה מאי דעתיה תא ערלה והכלאים אסורים אפילו משל עובר כוכבים אף ע"פ שלא ילקוט ביד אסורים. ומסתברא דרבי יוחנן פליג עליה דמר בריה דרבנא בערלה דקסבר דוראי אסור וספיא מותר. ובכלאים נמי לאו הלבנת כותיה אלא בתרומתו תנן יורד ולוקח ובלבד שלא יראנו לוקט, והכי תני בירושלמי [ערלה פ"ג ה"ז].

לח:

איסורו איסור עולם ואין היתר לאיסורו צעודו טבל ומרומה וי"ל דאיכא למיפרך מה לדש שכן אינו בשאלה תאמר צהני שהן בשאלה פ"י שיכולין לשאול לחכם כדי לחזור מהפרשת תרומה ומעשר שהפריס' וטבל אע"ג שאינו בשאלה דלעולם היו טבל עד שתקנו מ"מ כיון לאיסורו אינו אלא מחמת תרומה ומעשר לא חמירי מיניהו"א עוד י"ל דאיכא למיפרך דלא דמי לדש שהרי איסורו צא מאליו ולא ע"י מעשה אדם אבל טבל ומרומה איסורין צא ע"י מירוחב שהוא מעשה אדם ושמא יש לדחות דחדש נמי צא ע"י אדם דהיינו חרישה והזריעה:

השמיטת כספים חובת הגוף
היא. פ"י צקונטרס ולמה אתה אומר שהיא מנז'ה שננטו ע"יה אחר כניסתן לארץ כיון דחובת הגוף ^(א) ננטו ע"יה אף צמדצר ומשני בזמן שאי אתה משמט קרקע כגון צמדצר ^(ב) דליכא חרישה וזריעה אי אתה וכו' ופר"ך ואימא צמקוס שאתה משמט כלומר אף בזמן שצית המקדש קיים לא תנהג השמטת כספים אלא צאצך ומשני הכא צבייה קרא ת"ל כי קרא שמיטה דמשמע מ"מ וקשה דא"כ לא היה לו לומר פ"ל כי קרא שמיטה כיון ^(ג) דהמירון של קושיא הוא אלא הוה ליה למימר ^(ד) (אלא) אמר קרא כי קרא שמיטה ועוד קשה דהיאך נוכל לפרש לעיל שמהנהג שמיטת כספים צמדצר והלא דין שמיטות אינו אלא לאחר ירושה ושיציה כדאמרנין צקוף פריקין (לקמן דף מ:.) גדול תלמוד תורה שקדם לשמיטה ס"א שנה ונראה לי השמטת כספים חובת הגוף הוא וא"כ פשיטא דנוהג אפילו צחוזה לארץ ומאי אתה ר"א צרי' שמעון לאשמועינן ומשני לא צריכא לדריצי כלומר משום הקישא דמקשי כספים לקרקעות אלטערין למימר וגרסי' מהו דתימא צמקוס שאתה משמט קרקע דהיינו צאצך ישראל שהרי חובת קרקע היא אתה משמט כספים וצמקוס שאי אתה משמט קרקע אי אתה משמט כספים וכיון דאין שמיטת קרקע צחוזה לארץ השמטת כספים לא תנהוג צחוזה לארץ תלמוד לומר כי קרא שמיטה זה מפיך ליה ר"א צרי"ש דנוהג אף צח"ל ולפי גירסא זו ואימא צמקוס שאתה משמט כו' הוא סיוס המירון ולאו צלשון קושיא הוא כמו לפירוש הקונטרס ואית ספרים דגרסי נמי' צמקוס כו' וכן צמקון דפריץ שילוח עצדים חובת הגוף היא כו' כדפרישית גצי השמטת כספים צריך לפרש גצי שילוח עצדים ולא ניחא לפרש כמו שפירש צקונטרס צהשמטת כספים ורש"י פירש צפרק השולח (גיטין דף ק. ו.) גצי הא דאמר אצ"י צצציעית בזמן הזה דלא צצציעית בזמן הזה דלא צצציעית ורבי היא דמניא רצי אומר זה דצר השמיטה שמוט כו' דקרקע אינה נשמטת מחרישה וזריעה אלא דוקא בזמן הצית מהאי קרא גופיה ופירש אחד שמיטת קרקע דחרישה וזריעה ואחד שמיטת כספים דהשמטת מלוה אידי ואידי ^(ה) צצציעית כשאין היוצל נוהג שמיטין נמי לא היו נוהגין כדדריש צירושלמי' זה דצר השמיטה שמוט צצתי שמיטות הכחוז מדצר אחת שמיטת יוצל ואחת שמיטת צצציעית בזמן שיוצל נוהג צצציעית נוהג אין היוצל נוהג כו' וצומן הזה אין היוצל נוהג דגצי יוצל כחצי' צאצך לכל יושציה בזמן שכל יושציה עליה יוצל נוהג כו' וצומן הזה אין יושציה עליה והואיל ויוצל אינו נוהג צצציעית נמי אינה נוהגת וקשה מה שפירש דשמיטת קרקע היינו מחרישה וזריעה צצציעית שהרי לא ידעינן כלום אלא מההוא לכך פירש צצציו תס כי זאת הדרשה דהכא היינו ההיא דירושלמי דהא רצי נמי אמרה התם ^(ו) ושמיטת קרקע קרי יוצל שחזרת לצעלים ציוצל מה שאין כן צצציעית ושמיטת כספים קרי צצציעית שאין השמטת כספים ציוצל כדרשינן צצצרי צפרשת ראה זה דצר השמיטה שמיטה משמטת כספים ולא יוצל וה"פ בזמן שאתה משמט קרקע ציוצל שהיא חזרת לצעלים' אתה משמט כספים היינו צצציעית שכספים נוהגים וה"ה דמיירי צצמיטת חרישה וזריעה' דשמיטת צצציעית לגמרי ילפינן לה משמיטת יוצל והא דנקט שמיטת כספים משום דנקט קרקע לפי שהיה רוצה להזכיר מה היא שמיטת יוצל נקט נמי שמיטת כספים דדמיא להו שמיטת יוצל צצציוצל חזרות השדות מלוקח למוכר' ושמיטת כספים כמו כן מופקעים ממלוה ללוה' אי נמי משום דצצציעית נוהגת שמיטת כספים מה שאין כן ציוצל ומשום הכי נקט לה: הערלה הלכה והבלאים מדברי סופרים. וא"ת אמאי לא ילפינן כלאים מקל וחומר ^(ז) דחדש דנוהג אף צח"ל דאורייתא ומה חדש שאין איסורו איסור עולם כו' וי"ל דקסבר האי תנא דכתיב גצי כלאים שדך' למעוטי ויעסי שצח"ל כדאמר לקמן (דף נט.) ואין לומר דערלה מיהא נייתי צקל וחומר דחדש דאיכא למימר כלאים יוכיחו:

האשה נקנית פרק ראשון קידושין

כל מזה שננטו ישראל להנהיגה קודם שיכנסו לארץ דהיינו חובת הגוף נוהגת בין צאצך בין צחוזה לארץ: **חוץ מהשמטת כספים.** ולקמיה פריץ הא נמי ננטו עליה קודם לכן דהא חובת הגוף היא ומאי חוץ: **לא נצרכא אלא לדנטיא.** דלא ננטו עליה קודם לכן: **בזמן שאין אתה משמט קרקע.** כגון צמדצר ולאחר שגלו: **ואימא צמקוס כו'.** ולמעוטי חוזה לארץ אף בזמן ^(א) הארץ: **אסור מן הסורה צח"מ.** קסבר מושב כל מקום שאתם יושצים משמע ^(ב): **הלכתא מדינא.** הנהיגוהו הס עליהם צחוזה לארץ: **היינו דשני לן.** חמור ספק ערלה מספק כלאים. ספק ערלה ספק עצרו עליה שלש שנים אי נמי פרדס שיש צו נטיעות ערלה ושאר נטיעות ולקט עוצד כוכבים מן הפירות ואין ידוע מהיכן: **צבוריא.** היא ארס לזבה שכבש דוד וסנפה עם ארץ ישראל וקסבר כיצוס יחיד לא שמה כיצוס' הלכך ספקיו מותר. ולקמן (דף נט.) פריקין ואי הלכה למשה מסיני היא צחוזה לארץ היאך מיקל צצציקה ומשנינן אימא כך נאמרה הלכה צצציקה מותר צחוזה לארץ ודאה אסור: **וצחוזה לארץ.** דרחיק טפי ולא מיתליף: **יורד.** ישראל ולוקח מן העוצד כוכבים הלוקט מפרדם שיש צו נטיעות ילדות וחקנות ישראל יודע שהוא נכנס שם ולוקט לכתחלה: **וצלצד שלא יראנו.** ישראל כשהוא לוקט מן ^(ג) הערלה והא ^(ד) דמניא לעיל צצצוריא מותר כשנלקט כבר אבל לכתחלה אינו אומר לו לך רד ולקוט: **כרם הגטוע ירק.** שזרע ירק בין הגפנים ^(ה) דה"ל כלאי הכרם: **וירק נמנר חוזה לו.** ויש לחוש שמה מירק שגדל צכרם הוא וה"ל ספק כלאים: **יורד.** עוצד כוכבים ולוקט מן הכלאים ממש ומוכר לחצר: **וצלצד שלא ילקוט.** החצר עזמנו ציד. ואם איתא דערלה צחוזה לארץ דצרי סופרים ולא הלכה למשה' מאי שגא דאחמיר צצפק ערלה מספק כלאים: **ניתני**

^(א) כל מצוה שנצטוו ישראל קודם כניסתן לארץ נוהגת בין בארץ בין בחוצה לארץ לאחר כניסתן לארץ אינה נוהגת אלא בארץ חוץ מן "השמטת כספים ושילוח עבדים שאע"פ שנצטוו עליהם לאחר כניסתן לארץ נוהגת בין בארץ בין בחוצה לארץ השמיטת כספים חובת הגוף היא לא נצרכא אלא לכתניא ^(א) דתניא רבי אומר ^י וזה דבר השמיטה שמוט בשתי שמיטות הכתוב מדבר אחת שמיטת קרקע ואחת שמיטת כספים יבזמן שאתה משמט קרקע אתה משמט כספים בזמן שאי אתה משמט קרקע אי אתה משמט כספים ואימא במקום שאתה משמט קרקע אתה משמט כספים ובמקום שאין אתה משמט קרקע אין אתה משמט כספים ת"ל כי קרא שמיטה לה' מכל מקום: שילוח עבדים חובת הגוף היא סד"א הואיל וכתבי' ^י וקראתם דרור בארץ בארץ אין בחוצה לארץ לא תלמוד לומר יובל היא מכל מקום אם כן מה תלמוד לומר בארץ ^י בזמן שהדרור נוהג בארץ נוהג בחוצה לארץ אין דרור נוהג בארץ אינו נוהג בחוצה לארץ ^י תנן התם י החדש אסור מן התורה בכל מקום ה"ערלה הלכה י והכלאים מדברי סופרים מאי הלכה אמר רב יהודה אמר שמואל ^י הלבנתא מדינה עולא אמר רבי יוחנן י הלכה למשה מסיני א"ל עולא לרב יהודה בשלמא לדידי דאמינא הלכה למשה מסיני היינו דשני לן בין ספק ערלה לספק כלאים ^י דתנן ^י ספק ערלה אסור בסוריא מותר בחוצה לארץ יורד ולוקח ובלבד שלא יראנו לוקט ואילו גבי כלאים ^י תנן ^י כרם הגטוע ירק וירק ^י נמכר חוצה לו בארץ אסור בסוריא מותר בחוצה לארץ יורד ולוקט ובלבד שלא

בחוזה לארץ יורד ולוקט ובלבד שלא

לארץ תלמוד לומר כי קרא שמיטה זה מפיך ליה ר"א צרי"ש דנוהג אף צח"ל ולפי גירסא זו ואימא צמקוס שאתה משמט כו' הוא סיוס המירון ולאו צלשון קושיא הוא כמו לפירוש הקונטרס ואית ספרים דגרסי נמי' צמקוס כו' וכן צמקון דפריץ שילוח עצדים חובת הגוף היא כו' כדפרישית גצי השמטת כספים צריך לפרש גצי שילוח עצדים ולא ניחא לפרש כמו שפירש צקונטרס צהשמטת כספים ורש"י פירש צפרק השולח (גיטין דף ק. ו.) גצי הא דאמר אצ"י צצציעית בזמן הזה דלא צצציעית בזמן הזה דלא צצציעית ורבי היא דמניא רצי אומר זה דצר השמיטה שמוט כו' דקרקע אינה נשמטת מחרישה וזריעה אלא דוקא בזמן הצית מהאי קרא גופיה ופירש אחד שמיטת קרקע דחרישה וזריעה ואחד שמיטת כספים דהשמטת מלוה אידי ואידי ^(ה) צצציעית כשאין היוצל נוהג שמיטין נמי לא היו נוהגין כדדריש צירושלמי' זה דצר השמיטה שמוט צצתי שמיטות הכחוז מדצר אחת שמיטת יוצל ואחת שמיטת צצציעית בזמן שיוצל נוהג צצציעית נוהג אין היוצל נוהג כו' וצומן הזה אין היוצל נוהג דגצי יוצל כחצי' צאצך לכל יושציה בזמן שכל יושציה עליה יוצל נוהג כו' וצומן הזה אין יושציה עליה והואיל ויוצל אינו נוהג צצציעית נמי אינה נוהגת וקשה מה שפירש דשמיטת קרקע היינו מחרישה וזריעה צצציעית שהרי לא ידעינן כלום אלא מההוא לכך פירש צצציו תס כי זאת הדרשה דהכא היינו ההיא דירושלמי דהא רצי נמי אמרה התם ^(ו) ושמיטת קרקע קרי יוצל שחזרת לצעלים ציוצל מה שאין כן צצציעית ושמיטת כספים קרי צצציעית שאין השמטת כספים ציוצל כדרשינן צצצרי צפרשת ראה זה דצר השמיטה שמיטה משמטת כספים ולא יוצל וה"פ בזמן שאתה משמט קרקע ציוצל שהיא חזרת לצעלים' אתה משמט כספים היינו צצציעית שכספים נוהגים וה"ה דמיירי צצמיטת חרישה וזריעה' דשמיטת צצציעית לגמרי ילפינן לה משמיטת יוצל והא דנקט שמיטת כספים משום דנקט קרקע לפי שהיה רוצה להזכיר מה היא שמיטת יוצל נקט נמי שמיטת כספים דדמיא להו שמיטת יוצל צצציוצל חזרות השדות מלוקח למוכר' ושמיטת כספים כמו כן מופקעים ממלוה ללוה' אי נמי משום דצצציעית נוהגת שמיטת כספים מה שאין כן ציוצל ומשום הכי נקט לה: הערלה הלכה והבלאים מדברי סופרים. וא"ת אמאי לא ילפינן כלאים מקל וחומר ^(ז) דחדש דנוהג אף צח"ל דאורייתא ומה חדש שאין איסורו איסור עולם כו' וי"ל דקסבר האי תנא דכתיב גצי כלאים שדך' למעוטי ויעסי שצח"ל כדאמר לקמן (דף נט.) ואין לומר דערלה מיהא נייתי צקל וחומר דחדש דאיכא למימר כלאים יוכיחו:

תני

לזבא וסמוכה לארץ ישראל וכינשה דוד וכו'צרה לארץ ישראל שלא על פי הדיבור וצלא ששים ריבוא וקרי ליה כיצוס יחיד (ע"ז ב.) בחוצה לארץ. הלוקח מן החמור על הערלה וזרע הוא שיש בפרסדיו זקנות ונטיעות, יורד ולקוח. הימנו אף על פי שספק הוא אם יצא מן הנטיעות, ובלבד שלא יראנו. חסגר כשהוא לוקטן מן הנטיעות (ברכות דז).

מסורת הש"ס

א) מוספתא קידושין פ"א ה"י, צ (נדפס"ר: לנדרבי דמניא וכו'. וכו"ה צמור' וריטב"א. צכתי"י לנדרמנא רבי אומר וכו', ולפנינו כרש"יל, ג) מ"ק ב: גיטין ל, ד) ר"ה ט: ה) ערלה פ"ג מ"ט, ו) יצ"ל הלכות. (יעב"ז, ו) ערלה שם צרכות לו, ח) ערלה שם ומוספתא סוף ערלה, ט) לעיל לז ע"א, י) גיטין מז פ"א, יז) ג) גזרים נט ע"א, יז) י"דלכא חרישה חרישה" ליתא צכסי", ועיין רש"ש, ט) צדפס"ר: דמירון, י) רש"א מ"י, יא) ואימא נמי, רש"א, יב) שם ד"ה צומן, יג) אכ"ל צצציעית וצכאין, יד) דגיטין פ"א, יז) ג) וירקלא כה, יז) ה) צרפי' לז ע"צ, יז) יאכ"ל ולגמיות, וכן צצמקון, יג) ומו"ק ב ע"צ, יז) אצמור' טור: מחדש, יז) וירקלא יט, יט, יז)

תורה אור השלם

- ↑ וזה דבר השמטה שמוט כל בעל משה ידו אשר ישה ברעהו לא יגש את רעהו ואת אחיו כי קרא שמשך לך: דברים טו ב וקדשם את שנת החמשים שנה וקראתם דורו בארץ לכל ישיביה יובל הוא הנהיג לכל יושבתם איש אל אחותו ואיש אל משפחתו וקרא כה י

נצי"ן הש"ס

גמ' צמיר חוצה לו בארץ אסור. ע"י חידוש הרמב"ן צ"צ דה ע"א ד"ה אצל עניני:

הנהגות הב"ח

א) רש"י ד"ה ואמרו וכו' חמור הבית היסוד:
ב) ד"ה וצלצד וכו' לוקט מן הערלה. צ"ב כלומר ממה שהוא ספק ערלה:
ג) בא"ד והא דתנן לעיל:
ד) ד"ה כסר וכו' בין הגפנים. צ"ב כלומר וספק הוא אם מוטע איסורו וה"ל כלאי הכרם:
ה) ד"ה וצלצד וכו' למשה מסיני מאל:
ו) תוס' ד"ה השמטת מן הגוף היא ננטו:

מוסף רש"י

וזה דבר השמיטה שמוט. כמיצ בהשמטת כספים, אמאי כתיב מרי ימני שמיטה שמוט (וור"ק ב.). בזמן שאי אתה משמט קרקע. כגון עכשיו צצטלה קדושת הארץ, אי אתה משמט כספים. ואף על פי שהשמטת כספים חובת הגוף היא ואינה תלויה צאצך, ילפינן צצציקשא דלא נהגא (גיטין דז.). בסוריא. ארס לזבה שכבש דוד והסופיה על גבול ארץ ישראל (ברכות דז.). ארס

(ע"ז ב.) בחוצה לארץ. הלוקח מן החמור על הערלה וזרע הוא שיש בפרסדיו זקנות ונטיעות, יורד ולקוח. הימנו אף על פי שספק הוא אם יצא מן הנטיעות, ובלבד שלא יראנו. חסגר כשהוא לוקטן מן הנטיעות (ברכות דז).